

MUNKÁCSI PIROSKA: A MAGYARORSZÁGON MEGJELENT GRAFIKAI PLAKÁTOK ÉS METSZETEK CÍMJEGYZÉKE 1965—1966

Munkácsi Piroska összeállítása az Országos Széchényi Könyvtár aprónyomtatványtárában található anyagot dolgozza fel: ez a grafikai plakátok esetében a Magyarországon megjelent plakátok teljességét jelenti, a metszetek esetében azonban kevesebbet. A metszetekből csak azok jutnak el a kisnyomtatványtárba, amelyek hivatalos, állami sokszorosító üzemből készülnek, azok viszont, amelyeket a művészek a saját vagy szűkebb stúdiójuk sajtóján készítenek több példányban, a kisnyomtatványtár anyagába nem kerülnek be, holott művészi szempontból ezek a színvonalasabbak. A kisnyomtatványtár azonban egyelőre csupán a köteles példányokat veheti föl, mivel csak ezek kötelező beszállítását írja elő a fennálló rendelet.

Az aprónyomtatványtár anyagát Munkácsi Piroska már több kötetben föltárta. Aránylag rövid idő, egy évtized alatt. 1959-től 1970 júniusában történt nyugdíjba vonulásáig dolgozta föl a Magyar Tanácsköztársaságnak az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött plakátjait (megjelent 1969-ben 260 oldalon, sok reprodukcióval). — Ugyanebben az évben jelent meg nagy részben szintén az ő földolgozásában a *Magyar Tanácsköztársaság rólapjai* c. kötet. E 310 oldalas bibliográfia és dokumentumgyűjtemény elkészítésében *Tiszay Andor* és *Remete László* működött közre. Ez a mű is gazdagon reprodukált anyaggal látott napvilágot. — Két év múlva, 1961-ben jelent meg ugyancsak Munkácsi Piroska gondozásában az Országos Széchényi Könyvtár grafikai plakátjainak leírása 1914-ig 135 oldalon, illusztrációkkal gazdagítva.

Ezt a tekintélyes föltáró és publikáló munkásságát tetézte meg további három kötettel, amelyek közül az egyik az 1961—1962-ben, a másik az 1963—1964-ben, a harmadik az 1965—1966-ban megjelent magyarországi grafikai plakátok annotált leírását és a metszetek annotáció nélküli címléírását tartalmazza.

A kötetek a következő módon tagolódnak: A bevezetés után a grafikai plakátok és metszetek szakrendszerét, majd a szakcsoportok betűrendes mutatóját kapjuk. Ezután a leíró rész következik úgy, hogy a szakszámok sorrendjének megfelelően az annotált grafikai plakátok közé ékelődnek be az annotáció nélküli metszetek. Ezen a megoldáson lehet vi-

atkozni, de az a kínálkozó másik eljárás sem lenne jobb, ha például az annotált grafikai anyag után külön fejezetben állnának a nem annotált metszetek. Aki szakszám szerint keresi az anyagot, annak a Munkácsi-féle módszer a kézenfekvőbb, s talán még logikusabb is.

A címléírás a szabványnak megfelelően a grafikus nevével kezdődik, föltéve, hogy az szerepel a plakáton, vagy kinyomozható. A grafikai plakátokon rendületlenül virul a régi rossz szokás: csak elvéve találkozzunk rajtuk a művész nevével, gyakran még kezdőbetűivel sem, ami ugyancsak megnehezíti az azonosítást és lassítja a földolgozást, mert hosszantartó s még hozzá gyakran hiábavaló utánajárást igényel. Ha a grafikus neve hiányzik, akkor a szöveg első szavával indul a leírás. Ez utóbbi tartalmazza a fölíraton kívül az egyéb szöveget, vagy annak jellemzőbb részleteit, azután a megjelenés helyét, idejét, az előállító nyomda nevét s a plakát méretét. Több példány esetén a másodikat is jelzi.

A fönti három kötetben a grafikai plakátoknál annotációt is találunk. Ez szől a plakát tárgyáról, az ábrázolás főbb jellemzőiről. Ha a plakátok csak méreteikben különböznek egymástól, akkor egy leírást kapnak, de a különböző méretek föltüntetésével. Egy címléírás és annotáció készül a plakátokról akkor is, ha csak az évszámában, vagy a helység nevében akad változás, de ezek föltüntetésével. — A szakcsoportok előtt a tematikát jelző alcímeket alkalmazott Munkácsi, ami még inkább megkönnyíti a kötet használatát. — A leíró rész után a teljes anyag betűrendes mutatóját tartalmazza a kötetek.

A fölsorolt kötetek nemcsak a hazai, hanem a külföldi tudományos kutatás számára is értékes anyagot tettek közzé. Elég a Tanácsköztársaság plakátjai között a *nemzetiségek* nyelvén megjelenetekre utalni, amelyeknek kiaknázása még történészeinkre váró feladat.

Egybevetve a tíz év föltáró és publikáló munkásságát, azt kell megállapítanunk, hogy oly imponáló teljesítmény ez, amelyhez fogható könyvtárainkban ugyanazon időszakban csak igen kevés található. Pedig közben az aprónyomtat-

ványtárat kétszer kellett költöztetni, legutóbb 1966-ban Rákospalotára. Itt újra kellett rendezni az anyagot, és használható állapotba helyezni, ami a nehéz körülmények ellenére meg is történt.

Fölmerül a kérdés, miért nem készült el a két világháború közötti korszak ha-

sonló földolgozása, valamint ennek folytatása egészen 1960-ig? Munkácsi Piroska 1931-ig ezt az anyagot is földolgozta, de kiadására mindeddig nem került sor. (Országos Széchényi Könyvtár, XVII., 309 l. 30 kép)

S z í j R e z s ő